

Jebron Liturgie

Viering van zondag 4 december 2022

GELIJKHEID (In het kader van ons jaarthema “Vrijheid” en Welzijnszorg)

Welkomwoord en inleiding

Aan ieder van jullie welkom in deze viering midden in de advent.

Van oudsher tijd van uitkijken naar doorbraak van licht in soms donkere tijden, niet alleen letterlijk maar vooral figuurlijk en maatschappelijk.

Laten wij ons in dit uur gezegend en gedragen weten door de ENE, die heel en al STEM is die ons wegroept uit wat ons beklemmt en soms zelfs beangstig. Want déze ENE laat zich aan ons kennen als Moeder én Vader, als Zoon van toekomst en als Broeder met ons onderweg en als roepende Geest van leven voor ons uit.

Vandaag houden wij halt bij het derde woord van de grote drie: de schreeuw om meer gelijkheid die overal in deze wereld en ook in onze eigen rijk bedeelde samenleving luid klinkt. Deze roep om gelijkheid stelt vragen bij de andere twee grote woorden en zet die onder spanning.

Want vaak zijn vrijheid en broederlijkheid nauwelijks meer dan mooie woorden die klinken in een samenleving van vaak hemeltergende ongelijkheid. De gelijkheid vraagt dat we bij vrijheid en broederlijkheid de politieke én economische dimensie niet over het hoofd zien. En dat is ook de boodschap waarmee Welzijnszorg ons jaar na jaar confronteert. Met dit jaar de focus op de groeiende digitale kloof, die vaak de bron is van grote ongelijkheid.

We zullen in deze viering het lied van Oosterhuis “Groter dan ons hart” als leidraad nemen. Viermaal zullen wij een deel van dit lied zingen, ter inspiratie en bemoediging.

Maar eerst zingen we het adventslied dat jullie vinden op pagina 1 van het liedboek

Lied: De nacht is diep (Liedboek p. 1)

Rond Adventskrans en licht (naar Sytze de Vries)

Ann zorgde er alweer voor dat we deze Adventstijd ook een visueel tintje kunnen meegeven.

We willen dan ook het ritueel van het groeiend licht in onze viering binnen brengen en steken de eerste kaars aan

Met deze eerste twee kaarsen wordt het eerste Licht van deze Advent uitgezaaid, op weg naar Kerstmis wanneer wij zullen gedenken dat

een ster werd geboren, die ons wijst waar God zich hier laat vinden.

Dit Licht zal als een lopend vuur de nacht voor altijd overwinnen.

Het Licht is uitgezaaid en niet door weer en wind te doven.

Hoe diep het donker ook, wij zullen in zijn kracht geloven.

Want ook de langste nachten gloeit dit Licht als Morgenster te boven.

Het Licht is uitgezaaid in ons, opdat wij zullen stralen.

In onze liefde wil het zich in duizendvoud herhalen.

Maak ons tot sterren in de nacht voor al wie met ons adem halen.

Lied: Groter dan ons hart (Tafelgebeden 34 - deel 1)

Gebed (Naar Sytze de Vries)

Laten we dan vol vertrouwen bij dit hoopvol beeld van de Morgenster bidden:

Dat wij niet verward raken in deze wereld

waar het lijkt alsof er enkel te leven valt voor wie verdeelt en heerst,

waar van Uw liefde slechts wordt gefluisterd of gestameld

waar vertrouwen op U een zwakgebod heet.

Dat wij van de liefde kunnen leven,

dat uw trouw ons meer nabij is dan wij durven dromen,

dat wij heel onze wereld blijven zien bij uw licht,

niet ophouden haar heil te verwachten en haar toekomst nooit opgeven.

Dat wij, vervuld van het visioen van de nieuwe wereld en de nieuwe aarde, in woord en daad uw getuigen onder de mensen zijn.

Schriftlezing: Lukas 3,1-17

In het vijftiende jaar van de heerschappij van Tiberius Caesar -

als Pontius Pilatus heerst over Judea en Herodes viervorst over Galilea is

en zijn broer Filippus viervorst is van Iturea en de streek van Trachonitis,

en Lysanias viervorst van Abilene is,

onder de hogepriester en tempeloverste Annas, en Kajafas-

geschiedt het woord van God aan Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn.

Hij komt tot heel de streek van de Jordaan,

oproepend tot een doop van omkeer en tot kwijtschelding van schulden.

Zoals geschreven is in de boekrol met de woorden van Jesaja, de profeet:

'de stem van een die roept in de woestijn:

bereidt de weg van de Heer, maakt recht zijn paden!-

elke kloof moet worden gevuld en elke berg, elke heuvel geslecht;

de kronkelingen rechtgetrokken en de barre wegen vlak gemaakt:

en alle vlees zal zien een bevrijding door onze God!' (Jes. 40,3-5)

En zo heeft hij gezegd

tot de scharen die uittrekken om door hem te worden gedoopt:

adderengebroid, wie heeft u wijsgemaakt

dat ge de toorn die losbreekt moet ontvluchten?

Draagt dus vruchten de bekering waardig;

en begint er niet aan bij uzelf te zeggen: wij hebben toch Abraham als vader!-

want ik zeg u dat God bij machte is uit deze stenen voor Abraham kinderen op te wekken!

Maar nu reeds ligt ook de bijl aan de wortel van de bomen:

elke boom dan die geen goede vrucht draagt wordt omgehakt en in het vuur geworpen!

De menigten vragen hem en zeggen:

wat moeten we dan doen?

Maar ten antwoord heeft hij hun gezegd:

wie twee hemden heeft moet weggeven aan wie er geen heeft,
en wie etenswaren heeft, moet evenzo doen!

Maar er komen ook tollenaars om gedoopt te worden;

zij zeggen tot hem: leermeester, wat moeten wij doen?

Maar hij zegt tot hen: vordert niet meer dan voor jullie is vastgesteld!

Maar ook soldaten stellen hem een vraag en zeggen: en wij, wat moeten wij doen?

En hij zegt tot hen:

niemand uitschudden, niemand iets afpersen en genoeg nemen met je soldij!

Vol verwachting was het volk en hun hart vroegen allen zich af

of Johannes de Messias zou zijn,

Maar aan allen gaf Johannes het antwoord:

ik doop jullie water,

maar komen zal hij die sterker is dan ik,-

ik ben nog niet eens geschikt om de riemen van zijn sandalen los te maken;

hij zal u dopen in heilige geest en vuur.

Hij heeft de wan in zijn hand om zijn dorsvloer te reinigen

en het graan bijeen te brengen in zijn schuur;

maar het kaf zal hij verbranden met onuitblusbaar vuur!

Zo en met nog meer bemoediging bracht hij aan het volk het goede nieuws.

Moment van stilte

Overdenking: (Paul De Witte)

In de lezing hoorden we de namen van al die heersers, vijf wereldlijke en twee geestelijke. Allemaal kampioenen van de ongelijkheid, van de slavernij en van de doodsteek aan de broederlijkheid. Maar waarom worden die genoemd?

Niet om precies te weten in welk jaar na Christus Johannes begon te dopen?

Nee, Lukas lijkt, met het noemen van die hele rits namen, die tot de echte

wereldgeschiedenis behoren, te willen zeggen: nu gaan we met een grote zwaai om al

die figuren heen en horen het woord: "toen geschiedde het woord van de ENE, de

bevrijdende God van Israël aan Johannes". Want daar, zo zegt het evangelie, wordt de

ware geschiedenis geschreven, de geschiedenis van déze God met zijn mensen.

Hij doet het hier precies zoals een hoofdstuk eerder: "En het geschiedde in die dagen

dat er een bevel uitging vanwege keizer Augustus". De naam van de machtigste man op

aarde wordt genoemd, om vervolgens van die bijna-almacht de camera weg te draaien

en te richten op een man en een vrouw op de weg naar Bethlehem. Daar gaat

geschieden wat er waarlijk toe doet.

En hier 'geschiedt het woord van déze God tot Johannes de zoon van Zacharias'. En

waar geschiedt het? Niet daar waar alles wat wij gewoonlijk geschiedenis noemen

plaats heeft. Niet aan een koninklijk of keizerlijk hof. Niet in Rome of in het geestelijk centrum van toen. In die dagen geschiedt het woord van de ENE tot Johannes in de woestijn. Daar waar Israël veertig jaar doorheen trok, bevrijd uit de slavernij, en zich moeizaam voorbereidend op het leven in het land van belofte, daar geschiedt het woord van de ENE.

Daar geschiedt de ware humane geschiedenis. Geen Alexander de Grote of Attila de Hun, geen Julius Caesar of Napoleon. Echte geschiedenis, die er toe doet gebeurt als iets geschiedt van Godswege. De rest is bijzaak. Niet nutteloos maar wel bijzaak. Waar het echt om gaat, staat hier: het woord van God geschiedt tot Johannes in de woestijn. De plaats waar niets is. Enkel een hoop zand. Wildernis, woestijn, onleefbaar gebied. De woestijn is spreekwoordelijk geworden voor de beproevingen, voor de bedreigingen van het leven en van de zorgen die je kunt hebben over hoe het verder moet, de bange vraag of het wel verder gaat, de duizend angsten die een mens kan uitstaan. Israëls woestijnreis is beeld en gelijkenis geworden van onze reis door het leven, door alles wat zich afspeelt zonder dat we er veel invloed op hebben, maar waar we wel aan onderdoor kunnen gaan. Midden in de verlatenheid en in wat je ervaart als ellende, komt Gods woord. Wij zijn niet overgeleverd aan de verschrikkingen van de nacht.

Daar geschiedt het woord waar de mensen lijken op af te komen, met al hun vragen: wat kunnen we doen? Hoe moet het nu verder?

Waar klinken vandaag die vragen en waar worden ze gehoord? In de kerken met hun krachtige bevrijdingsverhalen? Waar klinken nog de uitdagende woorden van Welzijnszorg, die oproepen tot solidariteit met de vele mensen in kansarmoede? Maar die verhalen worden nog nauwelijks gehoord, nu de kerken leeglopen en lijden aan bloedarmoede. En toch mogen we niet wanhopen. Want wat zien we al enkele jaren in deze tijd van het jaar gebeuren? We mogen toch bij zijn met de secularisatie van waar het in Welzijnszorg altijd om te doen is geweest, namelijk in de WARMSTE WEEK die eindigt op de vooravond van Kerstmis, wanneer wij de geboorte van Jezus als licht voor en van de wereld vieren. Deze secularisering heeft gemaakt dat de vragen van de mensen aan Johannes de Doper ook weerklinken in de talloze verhalen van mensen die doen wat gedaan kan worden om een beetje meer gelijkheid te realiseren voor een beetje meer mensen En dan is het toch zinvol dat we Kerstmis blijven vieren om dankbaar te gedenken wat op talloze plaatsen door talloze, vooral ook jonge mensen geschiedt

Zoals we reeds hoorden in de inleiding op deze viering zet de roep om gelijkheid de twee andere grote woorden met de voeten op de politieke en economische grond. De roep om gelijkheid of gelijkwaardigheid moet ons alert maken voor al te idealiserende interpretaties van vrijheid en broederlijkheid. Want het moet toch voor ieder van ons duidelijk worden dat vrijheid en gelijkheid vaak gedoemd zijn om met elkaar te botsen. De roep om gelijkheid

vraagt dat wij onze vrijheid nooit ongebreideld mogen uitleven omdat we dan de vrijheid van de ander in het gedrang brengen.

Voor de broederlijkheid geldt hetzelfde. Ik denk aan een scène uit de film Daens waar priester Daens op de preekstoel de zéér katholieke maar nog meer liberaal denkende burgers oproept tot solidariteit en het uitschreeuwt: de mensen hebben honger ten gevolge van de gruwelijke ongelijkheid. Het schrijnend gevolg was dat velen rechtstonden, de kerk verlieten en Daens aanklaagden bij de bisschop omdat hij de katholieke broederlijkheid verbrak. Deze vorm van broederlijkheid suggereerde dat alle maatschappelijke tegenstellingen maar onder de mat moesten geveegd worden om de lieve maar voor velen dodelijke vrede te bewaren.

Deze Pax Romana, gebaseerd op ongelijkheid en opgelegd door de heersende groepen, is in ieder geval volkomen tegengesteld aan de Pax Messianica, de Messiaanse vrede, die geworteld is in het onverbreekelijke samengaan van vrijheid, broederlijkheid én gelijkheid.

Laat ik eindigen met een kort citaat uit het boek van Annelien De Deyn: Vrijheid, een woelige geschiedenis.

Op 263 schrijft ze: De laatste decennia van de 18de eeuw waren niet slechts een cruciale tijd voor de verspreiding van de democratische theorie van vrijheid, maar zette ook aan tot krachtig verzet tégen de democratie. Dit verzet leidde tot een hele nieuwe manier van denken over vrijheid, waarin vrijheid niets te maken had met controle van het volk op zijn regering. Nee, mensen waren vrij als ze in vrede van hun leven en eigendommen konden genieten, en de invoering van de democratie vormde eerder een bedreiging dan een garantie voor die voorwaarde. Daardoor werd het vrijheidsconcept geleidelijk van een wapen in de strijd voor democratie omgevormd tot een instrument in de strijd tegen democratie.

Anders gezegd: de democratische strijd voor meer gelijkheid en tegen de blijvende vooral economische ongelijkheid werd vooral geïnterpreteerd als een inbreuk op de vrijheid, want democratie leidde enkel tot chaos in de relaties tussen mensen en groepen.

De opkomst van het socialisme en bijvoorbeeld ook van het Daensisme zal vooral de blijvende ongelijkheid aanklagen, die in hun ogen als de voornaamste oorzaak van het gebrek aan échte vrijheid.

Moment van stilte

Lied: Groter dan ons hart (Tafelgebeden 34 - deel 2)

Voorbeden

Vanuit het thema van Welzijnszorg en de Advent willen wij vanuit onze liturgiegroep bidden: Voor mensen die verantwoordelijkheid hebben in Kerk en samenleving, dat ze recht verschaffen aan kleinen en zwakken.

Voor mensen in opvoeding en onderwijs, dat ze het visioen hoog houden en jonge mensen blijven motiveren om te dromen.

Voor mensen actief op sociale media, en zij die instaan voor de digitalisering van onze samenleving, dat ze deze media ten goede gebruiken, en erop toezien dat iedereen mee kan. Voor onszelf, dat ons samenzijn ons aanzet om op de plaats waar we wonen en werken de digitale kansen die ons worden aangereikt gebruiken vanuit de geest waarin we ook vandaag weer vieren. Dat wij de extra kansen die de digitalisering ons geeft gebruiken om vrede, vriendschap, solidariteit en dienstbaarheid in onze communicatie binnen te brengen en te verspreiden.

Vrije voorbeden.

Intermezzo: collecte en praktische punten

Lied: Groter dan ons hart (Tafelgebeden 34 - deel 3)

Tafelgebed: Klok stilgezet (T 22)

Delen van brood

Onze Vader verborgen (Liedboek p. 15)

Een uitdagend gedicht van Herman De Coninck

Vooraan in mijn tuin vertellen rozen
een helderrode mening waar ik achter sta.

Te kijken.

Ik geloof in een socialisme zoals de natuur
ons dat leert, wie zei dat ook weer: lucht
en zon zijn van iedereen.

De gelijkheid van er is voor allemaal evenveel
regen, groeien jullie maar, planten.

En de prachtige ongelijkheid die dat oplevert.

Lied "Groter dan ons hart" (T 34) – deel 4

Zegen – met de woorden van Beyers Naudé:

In 1985 ontmoetten Beyers Naudé en Dorothee Sölle elkaar op uitnodiging van IKON in Nederland. Ze hadden een boeiend en indringend gesprek. Dat gesprek werd uitgegeven in boekvorm onder de titel "Hoop voor geloof". Op het einde vraagt Dorothee Sölle: "geef me uw zegen, broeder, want die zegen heb ik nodig."

Beyers Naudé neemt haar handen in de zijn en zegt:

Liefhebbende vader, op dit ogenblik van ons bijeenzijn, dat zo rijk aan betekenis voor ons is, dank ik u dat ik weet dat uw zegen op ons beiden rust, en op allen van ons, die zoeken naar waarheid en liefde en naar vrede voor de gehele wereld. Schenk ons die en help ons die te ontvangen en nooit meer kwijt te raken. Amen.

Slotlied: Niet als een magische kracht (p. 14)